THE POETICS OF NAMES IN THE WORKS OF IOAN ALEXANDRU

Valerica Draica, Assist. Prof., PhD, University of Oradea

Abstract: The introduction will make a short excursion into history theme from Marcus Fabius Quintilian Quintilianus or (n. 35 - d. 100) was a Roman rhetorician and educator, one of the famous Latin orators and writers in the current studies.The study will address the significance of the poet in question pseudonym, then continued with major names to be present in poetic creation of John Alexander.
Name, are not elected, not incidentally, belong poet and folk heroes, mention Avram Iancu, Brâncoveanu and his sons, George Şincai, Mary of Egypt, John Wallachian, Maria Brancovan, Nicodemus of Tismana, James Tudor Vladimirescu, Neagoe, Negru Voda, Job, Master Manole, Cap Popa, Mircea the Elder, Michael the Brave, Bogdan, Horia Craiul, Simion Bărnuţiu Jeremiah Wallachian, Vasile Lucaciu, Eminescu… Another lot of words emanating from religious and biblical having an excessive emotionality, and a special semantic expressiveness. There are words that are organized in a highly metaphorical poetic language, even if we are not dealing with metaphors themselves.
Here are just a few such words, which are themselves religious poetic values, metaphorical and metaphorical: altar appears to mean ideal, belief, divination.

Keywords: John, Alexander, Avram Iancu, Bogdan, Horea, poetic language, sanctuary, ideal, faith, divine.

Ioan Alexandru este un tradiţionalist cu accente moderniste. Asemenea altor poeţi, care au scris înaintea lui, el posedă şi cultivă anumite aspecte particularizante, între care nu lipsesc pitorescul local, lexical inclusiv, teme şi motive ale folclorului regional, specificări de natură geografică, sentimentul de durere istorică, tratarea la modul bizantin a decorativului religios, iar stările exprimate nu sunt umilinţa şi extazul, ci reculegerea stăpânită, tinzând spre o luminozitate duminicală… Creaţia sa conţine elemente religioase, religiozitatea poetului fiind în plină descoperire, elementele depistabile de acest fel ţinând mai ales de tehnică, adevăratul topos în care se mişcă poetul fiind un sat de minuni, o lume rurală de care este legat prin toate fibrele fiinţei sale.

Numele său real, a fost Ion Sandor. Tânărul creştin s-a născut în ziua de 25 decembrie 1941, ziua naşterii poetului coincide cu sărbătorirea naşterii Mântuitorului nostru, Iisus Hristos.

Încă de la poetul latin Marcus Fabius Quintilianus - Quintilian (n. 35 - d. 100), fost retor şi pedagog roman, preocuparea pentru alegerea numelui de scriitor a fost prezentă. Aşa că **Ioan Alexandru,** credem că a fost ales ca nume de scriitor după apostolul *Ioan,* din Biblie: **Ioan Botezătorul** (…Ioan, fiul lui Zaharia) este una dintre figurile centrale ale creştinismului şi islamului, predicator şi botezător pe malurile râului Iordan, înainte-mergătorul, vestitorul şi botezătorul lui Iisus; este numit de Iisus „cel mai mare dintre cei născuţi dintre femei", iar Biserica Creştină îl cinsteşte ca pe cel mai mare dintre sfinţi (având nu mai puţin de 3 sărbători dedicate lui)[1], iar Alexandru - **Alexandru cel**

[1] cf. Wikipedia

BDD-V639 © 2014 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.58 (2026-11-16 17:13:56 UTC)

Mare (în greacă, Μέγας Αλέξανδρος, Megas Alexandros, n. 20 iulie 356 î.Hr. – m. 10 iunie 323 î.Hr.), cunoscut şi sub numele de **Alexandru Macedon**, **Alexandru al III-lea al Macedoniei** sau **Alexandros III Philippou Makedonon**, rege al Macedoniei (336 î.Hr.-323 î.Hr.), a fost unul dintre primii mari strategi şi conducători militari din istorie, cuceririle sale spectaculoase făcându-i pe macedoneni stăpânii Orientului Apropiat. La moartea sa, la vârsta de 32 de ani, Alexandru era stăpânul celui mai mare imperiu cucerit vreodată, el a contribuit substanţial la răspândirea **civilizaţiei** elenistice în întreaga lume.[2]

Aşadar, de la Ioan, personajul biblic, şi de la Alexandru, stăpânul unui imperiu, a rămas în poezia românească acest pseudonim literar, Ioan Alexandru, poetul care n-a putut teoretiza limpede şi concis crezul său, darurile inimii sale, din cauza vicisitudinilor timpurilor în care a trăit. El s-a exprimat, cel mai adesea, eufemistic, mai mult sugerând decât enunţând ideile şi concepţiile sale creştin-ortodoxe despre viaţă, poezie şi poet. A mizat imens, pe buna credinţă şi inteligenţa publicului său care are meritul şi poate fi lăudat pentru că l-a înţeles în toată profunzimea gândirii sale.

Argumentele în favoarea afirmaţiei noastre sunt următoarele: lirica lui Ioan Alexandru este o expresie tipică a sufletului rural, a lunii satului văzut ca centru al universului, cadrul experienţelor sale existenţiale şi prag al credinţei. Sufletul satului îl modelează şi-l inspiră, el însuşi fiind urmaş de cântăreţi dieci în stranele bisericilor ardelene, care a fost învăţat, de mic, să-ngenuncheze:

„Că-ngenunchez frenetic, în faţa orişicui
Şi-s pregătit de jertfă în fiecare clipă,
Că nu mă tem de-acum de spada nimănui
Şi fiece idee a mea e cu aripă.”
(Autoportret).[3]

Apar în poezia lui Ioan Alexandru diferite nume, care nu sunt alese, deloc întâmplător. Eroii poetului aparţin creaţiei populare şi istoriei noastre milenare, în acest sens îi amintim pe: Avram Iancu, Constantin Brâncoveanu şi fiii săi, Gheorghe Şincai, Maria Egipteanca, Ioan Valahul, Maria Brâncoveanu, Nicodim de la Tismana, Iacob, Tudor Vladimirescu, Neagoe Basarab, Negru Vodă, Iov, Meşterul Manole, Popa Şapcă, Mircea cel Bătrân, Mihai Viteazul, Bogdan, Horea Craiul, Simion Bărnuţiu, Ieremia Valahul, Vasile Lucaciu, Eminescu, Maria de Mangop, Daniil Sihastru, dar şi locuri cu adânci semnificaţii: Putna, Transilvania, Ţara Românească, Moldova, Maramureşul, Voroneţ, Ieud, Râmeţ, Moisei, Sighet, Izvorul Izei, Alba Iulia, Câmpia Turzii, Potaissa, Napoca, Niculiţel, Tomis, Cotnari... Aceste antroponime şi toponime vin să configureze Patria şi luminile ei, tradiţia, dăinuirea, iubirea, statornicia, lucrarea între divinitate şi frumos, bine şi adevăr, bună înţelegere şi slava lui Dumnezeu, punând în relief tocmai omul dăruit slavei cereşti şi Grădina Maicii Domului, unde fiul lui Dumnezeu a găsit pământ rodnic pentru credinţă. În plus, aceste denominaţii au menirea de a primi şi a reflecta Lumina şi Bucuria, iubirea şi comuniunea între Fiul Omului, Lumina Lunii, şi armonia cosmică şi umană. Sunt, în *Imnele* construite pe aceste calapoade, ceremonializări şi celebrări ale jertfei şi ale înălţării, ale întoarcerii la izvoarele credinţei şi ale rostului vieţii.

[2] cf. Wikipedia
[3] Alexandru, Ioan, *Cum să vă spun,* Bucureşti, Ed.pt.Lit., 1964, p. 23.

BDD-V639 © 2014 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.58 (2026-11-16 17:13:56 UTC)

De pretutindeni iradiază însă lumina Duhului Sfânt, transfigurarea puterii Cuvântului, vibraţia omului care, de-a lungul existenţei sale, şi-a redescoperit şi redefinit fiinţa şi viaţa.

Alte cuvinte, într-un număr la fel de mare, emană din spaţiul religios şi biblic, având o afectivitate excesivă, dar şi o expresivitate semantică aparte. Aceste cuvinte se organizează, în totalitate, într-un limbaj poetic puternic metaforizat, chiar dacă nu avem de-a face cu metafore propriu-zise. Iată doar câteva astfel de cuvinte, care sunt prin ele însele valori poetice religioase, metaforice şi metaforizante:

- *altar* - apare cu sensul de ideal, credinţă, divinizare, desăvârşire sau perfecţiune;
- *beznă* - este o metaforă a necunoscutului, a nepătrunsului, dar şi a deznădejdii;
- *crinul* - este simbol al purităţii, al nevinovăţiei;
- *clopotul* - este simbolul credinţei, al chemării, al morţii şi vestirii, al rezonanţei interioare şi al sfârşitului, al cerului şi al iubirii, metaforă a zbuciumului, a cuvântului;
- *ceara* - apare ca simbol al morţii, al inconsistenţei, al bolii, al ascetismului, al culorii galbene;
- *cale* - exprimă sensul vieţii, destinul, rostul, tâlcul;
- *cărare* - este simbol al trecerii, al morţii, este destin şi metaforă a trăirilor;
- *ceaţă* - este metaforă a imaginii difuze, estompate a trecutului, a uitării primordialului, ori simbol al tainei;
- *cerul* - este locul dumnezeirii, al zeilor, este divinitatea, simbol al credinţei, al transcendentului, al destinului;
- *crucea* - este simbol al credinţei, al suferinţei, al morţii;
- *cuvântul* - este simbolul vieţii, credinţa, începutului cărţii sfinte, porunca, formula magică, actul magic;
- *edenul* - este folosit ca simbol al frumuseţii absolute;
- *izvorul* şi *fântâna* - sunt metafore ale începutului, ale profunzimii şi necunoscutului, ale regenerării, dar şi morţii;
- *floarea* - este metafora femeii iubite, a podoabei, artei, a sufletului şi gândurilor, este esenţa frumuseţii, vieţii, bucuriei şi tinereţii, este simbolul pasiunii, iubirii şi promisiunii, al gingăşiei şi fragilităţii, al bunătăţii şi purităţii;
- *fagurele* - este simbolul perfecţiunii, al belşugului…

Alţi termeni, prezenţi în număr mare în creaţia poetului, sunt pur biblici şi religioşi:

rugă, rugăciune, împăcare, cimitir, biserică, sfânt, candelă, jertfă, milostiv, psaltire, înviere, răstignire, sacru, Treimea, troiţă, praznic, colindă, priveghi, pelerin, dezlegare, sinaxar, fiu păzitor, prohod, bazilică, împărtăşanie, teofanie, monah, preot, epifanie, evangheliar, târnosire, chiot, înmulţirea pâinilor, har, rai, iad, săptămâna luminată, sâmbăta morţilor, litanie, diavol, cădelniţă...

După părerea noastră, Ioan Alexandru este unul dintre cei mai importanţi poeţi creştini din istoria postbelică a literaturii române. Cu el pare a se fi încheiat, în apoteoza luminii line, a luminii neîncepute, şirul marilor poeţi tradiţionalişti ai Ardealului. Înfruntând, când senin, când viforos, suspiciunile mai vechi sau mai noi, el a urcat Golgota veacului trecut, alternând diatriba profetească a bibliei cu maiestatea sublimă a învierii bizantine, nebun întru Hristos şi neamul lui răstignit la porţile Răsăritului. Sărac cu duhul, în sensul pur al Evangheliei, el a fost, în acest târziu de lume glasul care strigă în pustie, logos-ul apocaliptic al pământului transfigurat. Sau, cum spunea însuşi poetul, într-o conferinţă din 23 noiembrie 1991, la Brăila,

BDD-V639 © 2014 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.58 (2026-11-16 17:13:56 UTC)

la primul Festival Naţional de poezie creştină, *La început a fost cuvântul***,** titlu care i se potriveşte, însuşi poetului:

„Poeţii nu sunt altceva decât nişte focuri aprinse de nişte oameni în care arde setea de Dumnezeu. Mi-aduc aminte de-acea noapte extraordinară când am scris prima poezie. Fusesem să văd o pictură, anume *Învierea lui Iisus Christos*, de Grunewald. Am stat două zile să mă uit la ea… Am adormit şi toată noaptea a stat asupra sufletului meu nemernic şi păcătos o lumină colosală. O lumină nemaipomenită… Săltam de fericire. Sunt absolut sigur că era lumina Învierii. Am scris în acea noapte, aproape pe cearşaf, poemul *Lumină lină*… Poeţii sunt această mărturie a învierii lui Iisus Christos în istorie şi a prezenţei Duhului Sfânt în viaţa noastră… Când cercetezi viaţa cuiva şi vrei să scrii despre el, trebuie să vezi dacă a fost gata de jertfă. Tot secretul vieţii este să-l găseşti pe om în stare de jertfă. N-aveţi nici o valoare dacă nu sunteţi oameni pregătiţi pentru jertfă… Toţi suntem tentaţi să fugim de pe cruce. Lucrarea noastră e ca, obligatoriu fără să cârtim, să ne luăm crucea…

În Iisus Christos avem un exemplu desăvârşit. De bunăvoie, fără de cârtire şi fără de violenţă, a făcut o lucrare pe placul lui Dumnezeu.”[4]

Din cauza timpului în care a trăit, Ioan Alexandru n-a putut teoretiza limpede şi concis crezul său, darurile inimii sale. El s-a exprimat, cel mai adesea, eufemistic, mai mult sugerând decât enunţând ideile şi concepţiile sale creştin-ortodoxe despre viaţă, despre poezie şi poet. A mizat imens, pe buna credinţă şi inteligenţa publicului său, care a avut meritul şi poate fi lăudat pentru că l-a înţeles, pe poet, în toată profunzimea gândirii sale.

Bibliografie

Alexandru, Ioan (1964), *Cum să vă spun,* Editura pentru Literatură, Bucureşti.
Alexandru, Ioan (1978), *Iubirea de patrie*, Editura Dacia, Cluj-Napoca.
Alexandru, Ioan (1982), *Pământ transfigurat*, Editura Minerva, Bucureşti.
Alexandru, Ioan (1993), *Căderea zidurilor Ierihonului* sau *Adevărul despre Revoluţie*, Editura Valea Plopilor, Vălenii de Munte.
… *Cântarea Cântărilo*r (1977), Studiu introductiv de Zoe Dumitrescu - Buşulenga. Traducere din limba ebraică, note şi comentarii de Ioan Alexandru, Editura Ştiinţifică şi Enciclopedică, Bucureşti

[4] Ioan Alexandru, *Despre poezia creştină* – prelegere ţinută la Brăila, 23 nov. 1991

BDD-V639 © 2014 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.58 (2026-11-16 17:13:56 UTC)